SUV RESURSLARI IFLOSLANISHI VA UNING TIRIK ORGANIZMLARIGA TA’SIRI

Omonov Doniyorbek Dilshodbek o‘g‘li
Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar instituti asisstenti
Mamatqulova Ziyoda Ikromjon qizi
Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar instituti talabasi
Oqilova Hilola Muhiddin qizi
Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada atrof-muhitga chiqarilayotgan kimyoviy zararli moddalarni suv resusrslariga ta’siri, turlari,ularni amalga oshish mehanizmlari,tirik organizmlarga ta’sir ko‘rsatkichlari keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Ekologiya, suv resurslari, kimyoviy moddalar, SO_2, biologik xilma-xillik, texnogen omillar, iqlim o‘zgarishi.

Аннотация: В данной статье представлены воздействия химических вредных веществ, выбрасываемых в окружающую среду, на водные ресурсы, их виды, механизмы реализации, показатели воздействия на живые организмы.

Ключевые слова: Экология, водные ресурсы, химические вещества, SO_2, биологическое разнообразие, техногенные факторы, изменение климата.

Annotation: This article presents the effects of chemical harmful substances released into the environment on water resources, their types, mechanisms of their implementation, indicators of impact on living organisms.

Key words: Ecology, water resources, chemicals, SO_2, biological diversity, man-made factors, climate change.

Rivojlanib borayotgan hozirgi zamonda insoniyatning,qolaversa, barcha tirik organizmlarning rivojlanishi va o‘z populyatsiyasini saqlab qolishida suv resurslariga zararli moddalar doimiy ravishda o‘z ta’sirini ko‘rsatib keladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida 28.01.2022-yildagi PF-60-sonli farmonida ham 2022-2026-yillarda atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil o‘simliklarni ko‘paytirish bo‘yicha quyidagi maqsadli ishlar rejalashtirilgan.

79-maqsad: Aholi salomatligi va genofondiga ziyon yetkazadigan mavjud ekologik muammolarni bartaraf etish. Atrof muhitga ta’sir xavfi yuqori daraja (I toifa)dagi obyektlarning ifloslantiruvchi manbalaridan avtomatik ravishda namunalar olish tizimini tatbiq etish.

80-maqsad: Ekologiya va atrof muhitni muhofaza qilish, shahar va tumanlarda ekologik ahvolni yaxshilash, “Yashil makon” umummilliy loyihasini

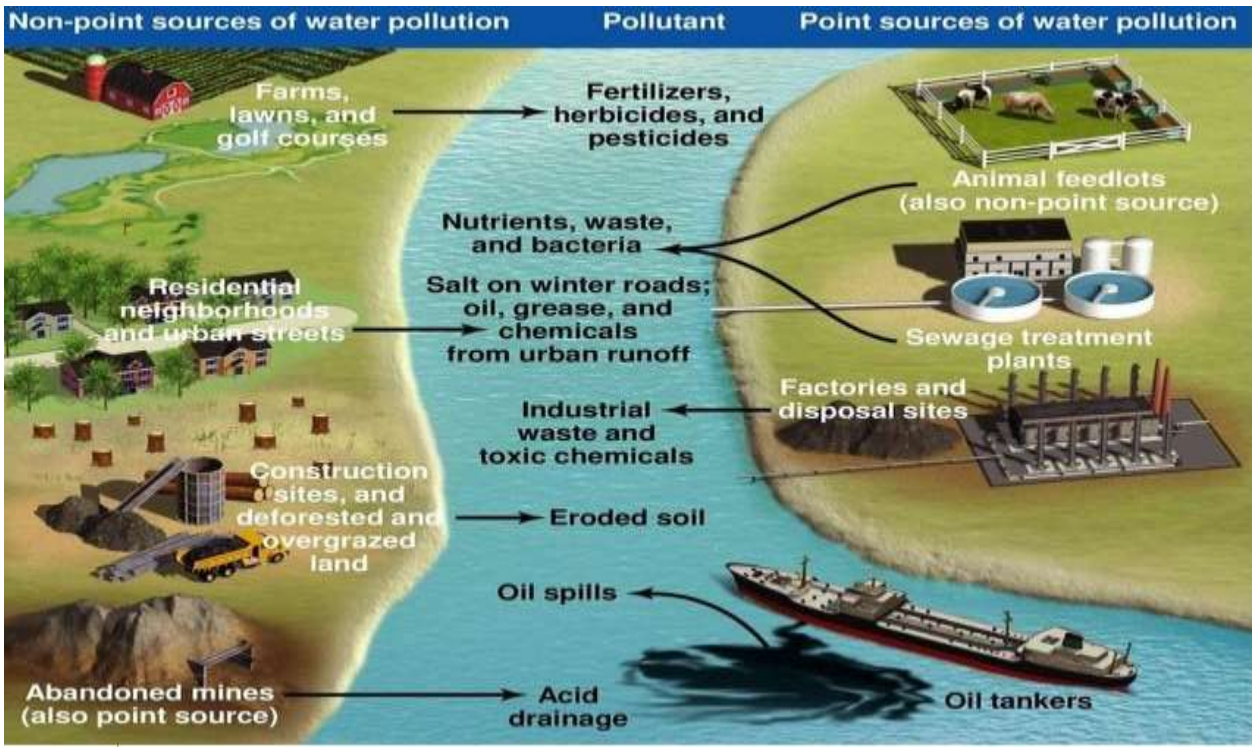
amalga oshirish. “Yashil makon” umummilliy loyihasi doirasida har yil kamida 200 million tup daraxt ekish. “Yashil makon” umummilliy loyihasi tashabbuslariga mos tarzda respublikaning 10 ta hududida aerobiologik monitoring tizimini yo‘lga qo‘yish.

Maishiy chiqindilarni yig‘ishni 100 foizga, ularni qayta ishlash darajasini 2026-yilga qadar 21 foizdan 50 foizga yetkazish.

Respublika bo‘yicha 51 ta yer usti tabiiy suv obyektlari (daryolar, kichik daryolar va tabiiy ko‘llar)ning sanitariya-muhofaza zonalari va sohil bo‘yi mintaqalarini belgilash ishlarini yakunlash.

Har yili 3,4 milliondan ortiq ifloslangan suv tufayli nobund bo‘ladi. Ko‘pincha ifloslangan suvdan kelib chiqqan diareya kasalliklari besh yoshgacha bo‘lgan bolalar o‘limining asosiy sabablaridan biri bo‘lib, har yili taxminan 525000 o‘limga olib keladi. Noto‘g‘ri sanitariya infratuzilmalari va gigiena amaliyoti ko‘plab mahalliy suv manabalarini ifloslantiradi hamda suv orqali yuqadigan kasalliklarning aksariyati ifloslangan suvni iste’mol qilish natijasida yuzaga keladi. Dunyo bo‘ylab 2 milliarddan ortiq odam hojatxonaga kirish imkoniyatiga ega amas.Har yili bolalarda 1,7 milliard diareya kasalligi qayd etiladi. Tibbiyot muassasalarining 38 %ida suv ta’minoti yetarli emas.

Sanoat ishlaridan olingan metallar va erituvchilar daryo va ko‘llarni ifloslantirishi mumkin. Ular suv hayotining ko‘plab shakllari uchun zaharli bo‘lib, ularning rivojlanishini sekinlashtirishi, bepushtlikka olib kelishi yoki hatto o‘limga olib kelishi mumkin. Pestitsidlar dehqonchilikda begona o‘tlar, hasharotlar va qo‘ziqorinlarga qarshi kurashda qo‘llaniladi. Ushbu pestitsidlarning oqishi suvning ifloslanishiga va suvdagi hayotning zaharlanishiga olib kelishi mumkin. Keyinchalik, qushlar, odamlar va boshqa hayvonlar infektsiyalangan baliqlarni iste’mol qilsalar, zaharlanishi mumkin. Neft kimyoviy ifloslantiruvchi moddalarning yana bir shakli bo‘lib, odatda kema yorilib ketganda neft to‘kilishi orqali suvni ifloslantiradi. Yog ‘to‘kilishi odatda yovvoyi tabiatga faqat mahalliy ta’sir ko‘rsatadi, lekin milyaga tarqalishi mumkin. Yog‘ ko‘plab baliqlarning o‘limiga olib kelishi va dengiz qushlarining patlariga yopishib olishi, ularning uchish qobiliyatini yo‘qotishi mumkin.

Dunyo bo‘ylab har daqiqada bir million plastik butilka sotib olinsa, har yili dunyo bo‘ylab 5 trilliongacha plastik paket ishlatiladi.

T/R	Plastik material nomi	Mahsulot nomi
1	Polietilen tereftalat (PET)	Suv idishlari, tarqatish idishlari, pechenye tovoqlari
2	Yuqori zichlikdagi polietilen (HDPE)	Shampun idishlari, sut idishlari, muzlatgichli sumkalar,muzqaymoq idishlari
3	Past zichlikdagi polietilen (LDPE)	Qopqoqlar, tovoqlar,konteynerlar, oziq-ovqat qadoqlash plyonkasi
4	Polipropilen (PP)	Mikroto‘lqinli idishlar,muzqaymoq idishlari, shisha qopqoqlari,bir martalik yuz niqoblari
5	Polistirol (PS)	Pichoqlar, laganlar, stakanlar
6	Kengaytirilgan polistirol (EPS)	Himoya qadoqlash, issiq ichimlik idishlari

Dunyo bo‘ylab har yili dunyo okeaniga 12 million tonnagacha neft oqib tushadi.Neft suv sathini yupqa plyonka bilan qoplaydi,natijada tirik organizmlar uchun zarur bo‘lgan kislorodni cheklab qo‘yadi.

Xulosa qilib aytganda, suv resurslari barcha tirik va notirik tabiat komponentlariga doimiy ravishda zarur manbadir. Barcha tirik organizmlarni asosiy

massasini suv tashkil etadi. Shuningdek, ifloslangan suv resurslari iste’mol qilish natijasida tirik organizmlarda xavfli kasalliklarni avj olishi, turlarning popolyatsiyasi kamayishi, turli xildagi nizolarni kelib chiqishi kabi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Ushbu muammolarni xal etish bugungi kunning asosiy maqsadi bo‘lishi zarur. Suvdan foydalanishda insonlarda madaniyatni uyg‘otish, yangi ilg‘or texnikalarni joriy qilishni taqqazo etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” 28.01.2022 PF-60-sonli farmoni.
2. https://www.renovablesverdes.com